

LASSAN ELTŰNIK KRÚDY

Sajnos, sem vörös postakocsit, sem napszítta, almaszagú, csengettyűs ekhós szekeret nem sikerült Poprádon szerezni, pedig illő lett volna, ha már elhatároztam, hogy felkeresem Krúdy ódon városát a kedves szepesi vidéken. A tikkasztó nyári melegben lassan, csendesesen futott a vonat. A sínek közt virágok nőttek, magas gyógyfüvek édes illata csapott fel a nyitott ablakon. A kalauz Késmárk után már be sem nézett. Egyedül maradtam a kocsiban. Néztem a tájat, messzire elmaradt az idő.

Podolin a világ végén van, egy vakvonal végállomása. Onnan tovább észak felé, már nem jár vonat. Sajátos vidék ez. Jobb felől eltűnt már a Magas-Tátra, el a bélai mészkő-hegyek is, ahol havasi gyopár virít, vipera csúszik és medve járkál a málnásban. A morcos Poprád folyó hűvösen hajtogatja: Nemsokára eltűnök én is! Még játszik a hideg, tiszta, zöld víz, szigeteket varázsol, de hamarosan északra fordul, beledől a Dunajecbe. A történelmi szél, mely erre hajtotta Rákóczi lovát Lengyelhon felé, most valahol a szemhatáron bujkál.

A városka körül zöld krumplitenger, gabonaföld nagyon kevés. Egy gyerek friss sárga cseresznyét cipel kis kosarában, most ért be a cseresznye Podolinban. A burgonya zöldje fölött sötétebb és haragosabb zöld húzódik, a fenyőé. Délceg, keménykötésű fenyőfák, fenyőerdők egy tagban, semmi lomb, csak tűlevél. Az erdei tisztáson juhok bólogatnak. Az égen sas kering. A sas itt az egyetlen távoli vendég, rajta kívül csak a felhők járnak errefelé, s a podolini öregdiákok messziről felszálló emlékei.

lal a harang, elüti a delet. A harangtorony, a szepesi városkák reneszánsz emléke, fehérre meszelték, krétaként ragyog a napban, mintha Dalmáciában volna. Sűrű kamillavirág nő körülötte, mint a mesebeli Csipkerózsika tornyainál.

A piaristák temploma hív, s hív a piarista kollégium. Szűk kis utcán sietek át. Seholy egy élő ember!

A kolostort erős fal veszi körül. Szép vonalú, egyhajós barokk temploma kéttornyú. A templomtól balra áll a régi algmázium. Itt ütöttek tanyát a kegyestanítórend tagjai, elsőnek egész Magyarországon, de a gimnázium már régóta zárva van. Törött ablakok, elmállott fakeretek, lyukas ajtó, ujjnyi por, amerre csak széttekint az ember. A kolostorban úgy rémlik, nincs egy élő lélek, hiába húzom, húzogatom a kis harangnyi csengőt. Senki sem jön ajtót nyitni. Itt állok egyedül a klastromi előszobában, a kapu fölött magyar és lengyel címer egymás mellett. Itt pihent meg Rákóczi a bécsújhelyi börtönből és a vérpadtól menekülve. Itt diákoskodott a nyírségi Krúdy Gyula.

Krúdyt német szóra küldték szülei Podolinba. Németül persze nem tanult meg, ellenben a ház kisasszonykái, ahol kosztos fiú volt, meglepő rövid idő alatt elsajátították a magyar nyelvet. De tanárai, úgy látszik, értettek mesterségükhöz. A serdülőkor az ember legfogékonyabb korszaka. Krúdyt az iskolán kívül a társaság nevelte Podolinban.

Egy téli napon lement a Poprád jegére korcsolyázni, egyedül. A jégtábla beszakadt a fiú alatt. Egy lány vagy asszony, aki arra sétált, segítségért kiáltott. Csákyával húzták ki a jég alól félholtan, kékre dermedve. Krúdy maga mesélte, hogy e kaland óta nem félt a haláltól, azóta nyugodtan fogadta az életsors apályát és dagályát. Podolinban ismerte meg színről színre a felvidéki társadalmat, a furcsa élettípusokat, a sajtós kisvárosi hangulatot. Hány művet írt Podolinról? Nehéz volna felsorolni. Ezekben a Krúdy-kötetekben jobban él a történelméről, emberségéről és romantikájáról nevezetes Szepesség, mint bárki más műveiben.

Hová tűntek a régi podolini házak? Hol vannak a zsindeyes háztetők s a hosszan kinyúló esőcsorgatók az ereszek alatt? Hol bujkál Riminszky úr szenvedélye? Merre tekint